

د کرهني د لیسو او انسټیټوټونو خبرلیک

څلورم کال، اوومه گڼه د ۲۰۱۵ کال د سپټمبر میاشت

د افغانستان د کرهني د مسلکي لیسو د عملي کارونو د نظارت او ارزونې پروگرام

انسټیټوټونه وکولی شي خپلي لومړنۍ اړتیاوې ورباندې پوره کړي. ټولو لیسو او انسټیټوټونو د خپلو لومړنیو اړتیاوو سره سم خپل پروپوزلونه د پڼ موسسې ته ولیرل. د پروپوزلونو له څیړنې وروسته د پڼ موسسې د اړتیا سره سم دوی ته اړینې پیسې ورکړي او په ځینو ځایونو کې د پڼ موسسې ددوی د اړتیا وړ توکي په سیمه ایزو بازارونو کې وپېرل او هغو ته یې وسپارل.

د دوهم سمسټر په پیل کې د پڼ موسسې وکولی شول چې د تخنیکي او مسلکي ښوونو د معینیت په مرسته د کرهني د ټولو لیسو او انسټیټوټونو چې په سرو سیمو کې شتون لري، نظارت ترسره کړي او پایلې یې د لومړي سمسټر د نظارت له پایلو سره پرتله کړي لیدل کیږي چې ددې ښوونځیو د نمرو په سلنې کې د پام وړ بدلون راغلی دی. د بیلگې په ډول د لوگر د کرهني او وترنری انسټیټوټ د نمرو سلنه په لومړي سمسټر کې ۳۷٪ وه او د پڼ د دفتر د مشاورینو د نږدې مرستو او هلو ځلو په پایله کې یې د نمرو سلنه ۷۳ ته لوړه شوه. تر اوسه چې د کومو لیسو او انسټیټوټونو نظارت ترسره شوی د هغو د نمرو سلنه د ۶۵ او ۹۵ تر منځ ده.

د افغانستان د کرهني او وترنری د ځینو لیسو او انسټیټوټونو د کارکردگی انځورونه

د خوست د ټیبو د کرهني په مسلکي لیسه کې د عملي کارونو جریان
د هرات د کرنې او وترنری په انسټیټوټ کې د غوايي اوتوپسي

د سرکانو په لیسه کې د شنې خونې د پروژې بشپړیدل

د بڼ والی د بنسټیزو وړتیاوو د زدکړي د موادو پراختیا او د ترینګ دایرول

د و و ورکشاپ موضوعات پر خپلو مالوماتو اضافه کړي.

دښوونیز کال د دوهم سمسټر په پیل کې مو همدا آزموبینه د ازمایښتي لیسو له زده کوونکو څخه هم واخیستله او ددوی د لومړنۍ ازموینې نمرې هم له ځانه سره لرو. که زده کوونکي په لومړنۍ آزمونی کې سمې نمرې ترلاسه نکړي، دویې کولی شي هغه مواد چې د پڼ لخوا چمتو شوي دي او ددوي په ښوونځیو کې شته، وکاروي او له هغو استادانو څخه چې په دې ورکشاپ کې یې ګډون کړی وو، مرسته ترلاسه کړي ترڅو په دوهمه آزموبینه کې ښې نمرې ترلاسه کړي. د سمسټر په پای کې موږ له همدې سوالونو سره نوموړو ښوونځیو ته راځو تر څو له زده کوونکو څخه دوهمه آزموبینه واخلو او د ګډونوالو د ډواړو آزموینو د پایلو له پرتله کولو سره اړوند استادان ارزوو چې دوی خپلې زدکړې زده کوونکو ته لیرډولي دي که نه. نو موږ له هغو استادانو څخه چې په دې دري ورځني ورکشاپ کې یې ګډون کړی وو، غواړو چې خپلې زدکړې په کافله توګه زده کوونکو ته ور ورسوي.

ددې ښوونیزو مواد په کارولو کې تاسې ته ښه چانس غواړو هیله مند یو چې دا ښوونیز مواد تاسې ته ګټور واقع شي.

تخنیکي او مسلکي ښوونو د معینیت د کارکوونکو لخوا چمتو شوي وو، مالومات ترلاسه کړي. د یادوني وړ دی چې د پڼ موسسې ددې پروګرام له پیله مخکې له ۵۰ څخه زیاتو لیسو او انسټیټوټونو ته بلنه ورکړه ترڅو د ښوونځیو د نمونه کیدو د پروسې لپاره دې په داوطلبانه ډول خپل پروپوزلونه واستوي. ددې ښوونځیو له جملې څخه د ۲۰ لیسو او انسټیټوټونو پروپوزلونه بریالي شول او د ښوونځیو د کارکردګۍ د نظارت تر پروګرام لاندې راغلل.

د کرهني د مسلکي لیسو د لومړي سمسټر په بهیر کې د پڼ موسسې وکولی شول هغه ټول ښوونځي چې د کارکردګۍ د نظارت او ارزونې په پروګرام کې دي، د تخنیکي او مسلکي ښوونو د معینیت د کارکوونکو او د تخنیکي او مسلکي ښوونو ولایتي امرینو په مرسته د ټولو ۲۰ ښوونځیو د کارکردګۍ نظارت ترسره کړي چې په پایله کې لیسو او انسټیټوټونو وکولی شول د پام وړ نمرې ترلاسه کړي چې سلنې یې د ۳۷٪ او ۸۵٪ تر منځ وې. د پڼ موسسې دا سلنې په څو کنټوریو وویشلې او د هرې کنګورۍ لپاره یې یو څه پیسې د وړوکو تحفو تر نوم لاندې په پام کې ونیول شوي تر څو دا لیسې او

د کرهني او وترنری په ځینو لیسو او انسټیټوټونو کې د پروژو د

تطبيق انځورونه

کیده.

دا د تدریس یو ښه میتود وو او ډیری اړین مواد چې وکارول شول، په انسټیټوټ کې موجود وو چې ډیر لګښت ته یې اړتیا نه درلوده او ګډونوالو لپاره په زړه پورې او ګټور وو. ګډونوالو وپوهیدل چې څرنگه درسي مواد چمتو کړي او د زده کوونکو د ښې زده کړې لپاره یې وکاروي.

د ورکشاپ په ترڅ کې ولیدل شول چې استادان د زدکړې

په بهیر کې د عملي وړتیاوو د ترلاسه کولو سره ډیره دلچسپې وښودله یعنې په ښوونه کې دې یوازې په لکچر بسنه و نه شي اوزده کوونکي دې په درسي ساعت کې د شفاهي مالوماتو تر څنګ عملي وړتیاوې هم ترلاسه کړي څو وکولی شي له خپلو زدکړو څخه په ګټوره توګه په خپل ژوند کې کارواخلي.

د ورکشاپ په ترڅ کې چمتو شوي چټپرونه او اړوند بڼرونه ګډونوالو باندې وویشل شول ترڅو یې د تدریس په مهال وکاروي. د ښوونځیو مدیر صاحبان باید دا بڼرونه په دهلیزونو او ټولګیو کې داسې وڅړوی چې ټول زده کوونکي یې وګوري او چټپرونه دې هم په کتابتون کې د ټولو زده کوونکو د کارولو لپاره کښیږدي ترڅو د زیاتو مطالعاتو لپاره یې وکاروي.

په دې ورکشاپ کې مخکنۍ او ورسنتۍ آزمونی هم وې چې سوالونه یې مالوماتي پانو ته په کتنې چمتو شوي وو. په پیل کې له ګډونوالو څخه له ترینګ څخه مخکې (مخکنۍ ازموبینه) واخیستل شوه چې همدا آزموبینه د ورکشاپ په پای کې هم تکرار شوه. د وروستۍ آزموبینې پایلې له لومړنۍ آزموبینې ښې وې او ګډونوال توانیدلي

د کرهني او وترنری د لیسو او انسټیټوټونو درنو لوستونکو! گرانو زده کوونکو، محترمو استادانو او مدیر صاحبانو!

خوښ یو چې تاسې د کرهني او وترنری لیسو او انسټیټوټونو لپاره د پڼ موسسې (PIN) د کرنیز خبر لیک د اوومې ګڼې لوستونکي له ځانه سره لرو. په دې ګڼه کې ستاسې لپاره ښایسته، په زړه پورې او لوستلو وړ مقالې نشر شوي دي. د لیسو او انسټیټوټونو له مشرانو څخه هیله کوو د کرهني دا خبرلیک د ښوونځیو په دهلیزونو او ټولګیو کې نصب کړئ ترڅو یې له ګټورو موضوعاتو څخه زده کوونکي برخمند شي.

د خوښۍ ځای دی چې په دې ګڼه کې نشر شوي ډیری مقالې ستاسې د ښوونځیو لخوا رالیرل شوي دي. دا یو ښه زیری دی چې ستاسې د ښوونځیو فعالیتونه منعکس کوي. دا مهال باید د میدان وردګو د انسټیټوټ، ټټي، امام صاحب، بامیان، فرخار او فاریاب ښوونځیو څخه مننه وکړو چې د خپلو مقالو په استولو سره یې د کرهني ښوونځیو لپاره د پڼ موسسې کرنیز خبرلیک لا رنگین او په زړه پورې کړ. د ښوونځیو له ټولو محصلینو او پرسونلو څخه غوښتنه کوو چې د ښوونځیو رالیرل شوي موضوعات او نور مطالب ولولي او ورڅخه ګټه پورته کړي.

ددې لپاره چې تاسې درانه زده کوونکي او لوستونکي د پڼ (PIN) د موسسې د ظرفیت جوړولو له پروګرام څخه خبر شئ، تاسې ته بلنه درکوو چې د (د بڼ والی د بنسټیزو وړتیاوو د مالوماتي پانو د پراختیا او د ترینګ ورکول) تر عنوان لاندې مقاله ولولئ.

لکه څرنگه چې تاسې پوهیږئ د پي آی ان موسسې شل ښوونځي په ازمایښتي پړاو کې تر پوښښ لاندې نیولي دي، او د نوموړو لیسو او انسټیټوټونو د کارکردګۍ نظارت کوي او په پام کې دی چې د تخنیکي او مسلکي ښوونو د معینیت په ملګرتیا د عملي کارونو په برخه کې تر ټولو غوره ښوونځي د نمونه ښوونځیو په توګه وټاکي. د لومړي او دوهم سمسټر نظارت او ارزونه بشپړه شوې چې د پڼ لخوا د یادو شویو ښوونځیو د نظارت او ارزونې لپاره د ګومارل شویو مشاورینو په مرسته ترسره شوي چې ددې ښوونځیو د پرمختګ او پراختیا ښکارندوی دي او په منځنۍ توګه یې د لومړي سمسټر او دوهم سمسټر تر منځ ۱۰ ٪ مثبت بدلون موندلی دی. په دې اړوند ستاسې پام د (د افغانستان د کرهني او وترنری لیسو او انسټیټوټونو د کارکردګۍ د نظارت او ارزونې پروګرام) تر عنوان لاندې موضوع ته اړوو چې د پي آی ان د دفتر د ښوونځیو د یو مشاور لخوا چمتو شوي ده. هیله مند یو په نږدې راتلونکي کې ستاسې ښوونځی هم زموږ د نمونه لیسو او انسټیټوټونو په ډله کې شامل شي.

هیله مند یو چې ستاسې ښوونځی یو له وتلو ښوونځیو څخه وي او تاسې د عملي کارونو د پراختیا لپاره ډیری آسانتیاوې چمتو کړئ.

ستاسې څخه مننه

نهضت الله نهضت د کرهڼیزو ښوونو د پروگرام مرستیال

د پي آی ان موسسه

د ۱۳۹۴ ښوونیز کال له کبله د بامیان د وټرنری انسټیټوت د عملي کارونو په هکله لنډ مالومات

۲. دې انسټیټوت یو لړ فعالیتونه لکه: مصنوعي القاح، د زونوسز Zoonosis د بیماری د تداوی او د کلینیکي وسایلو په مرسته د بیماری پیژندنه، د مکروب څیړنه د الکترونیکی مایکروسکوپ لاندې او نور عملي کارونه ترسره کړي دي.

۳. په ټولگي کې دننه، کروندو او شخصي ښوونو کې د عملي کارونو انځورونه چې د زده کوونکو لخوا ترسره شوي دي.

د بامیانو د کرهني او وټرنری انسټیټوت د پوهنې د وزارت د تخنیکي او مسلکي ښوونو د معینیت لومړنی ښوونیز پروگرام دی چې د کرهني په مختلفو څانگو کې د ۱۸ تنو استادانو، ۶ تنه په مالدارۍ، ۷ تنه به اګرانومي او ۵ تنه په ښ والۍ، ۲ تنه لسانس استادان د ریاضي او دري او یو تن ۱۴ پاس استاد د وټرنری په برخه کې له ډیرو کلونو راهیسې (۱۳۸۸ – ۱۳۹۴) د زدکړې د ډیرو کمو آسانتیاو په لرلو او د تدریسی او اداري ودانۍ په نشتون، د څیړنیز فارم او د څارویو د کلینیک په نه لرلو سره خپلې ښوونیزې چارې په تیوریکه او عملي بڼه وړاندې کړې. دا انسټیټوت په بامیان ولایت کې د تخنیکي او مسلکي ښوونو د لومړني بنسټ په توګه د کاري اړیکو او ګډو موخو له پلوه چې له نورو ادارو سره یې لري، د پنجاب او بکاولنګ د ولسوالیو د کرهني لیسو او د اداري او حسابدارۍ انسټیټوت سره چې یو په بل پسې تاسیس شوي دي، د درسی کتابونو، میز، چوکۍ، جنراتور، قالیني، کمبلو او توشکو او نورو تجهیزاتو په چمتو کولو کې لویه برخه اخیستې ده. په دې موده کې یې تل هڅه کړې چې د تخنیکي

۱. د هلپ ښوونیز مرکز د چاونی په غونډۍ کې سابه لکه کرم، گازرې، بادرنگ، ګندنه او پیاز کرلي او په ډول، ډول لارو لکه د سیلابي، جویو او د څاڅکو سیستم پواسطه اوبه کیږي. زده کوونکي د عملي کارونو د مهال ویش سره سم له استادانو سره د کرلو له مهاله د محصول د راټولولو تر پړاوه شوني عملي کارونه ترسره کوی.

د بامیان د چاونی په غونډۍ کې د څاڅکو اوبه کول او د ځینو سبو کرل

مایع سره یا فرمنتیر Fermented

اوبو پرسر شنه یا وچ واښه د ۱۵ – ۲۰ سانټیمټرو په ډبل والي واچوئ ترڅو ددې گیاهي پوښ پواسطه د اوبو د تبخیر مخنیوی وشي او په همدې ډول یې د ۱۰ ورځو لپاره پریږدئ بیا دا مواد د کارولو لپاره چمتو کیږي. د چمتو شوې مادې د کارولو په مهال پکار دي هغه اوبه چې پټي ته راځي په درې برخو وویشو، یوه برخه یې ګنډې ته

او پاتې دوه برخې دې د ګنډې ترخوا تیري کړئ، د مایع سري له ګنډې څخه چې کومې اوبه بهر ته راوځي بیرته له هغو دوو بیلو شویو برخو اوبو سره یو ځای او پټي ته یې ورکړئ. ددې فرمنتیر ګنډې څخه د نبات د ټول نمويي

فصل لپاره کار اخیستلی شو.

د مایع سري یا فرمنتیر چمتو کول د افغانستان په شمالي ولایتونو کې د آغاخان فونډیشن لخوا دود شوی دی، د فرخار د کرهني لیسې ددې موسسې له سیمه ایز دفتر سره اړیکې ټینګې کړي او په دې توانیدلي دي څو ددوی د فرمنتیر د جوړولو له موادو او مهارتونو څخه ګټه واخلي او د زده کوونکو په ګډون د یوې دورې لپاره ددې موادو د تولید مرحله دلېسې دننه بشپړه کړي او نوموړي مواد یې د ۲۰۰ مربع مترو سبزیجاتو به کرونده کې وکارول او له نورې کروندې سره یې پرتله کړ، په پایله کې مالومه شوه چې ددې مایع جوړول آسانه او کارول یې ډیر اغیزمن دي.

فرمنتیر یو ډول مایع دی چې د نباتاتو په ځانګړي ډول د سبزیجاتو لپاره د اړتیا وړ مواد چمتو کوي ترڅو لا ښه وده او نمو وکړي.

هغه توکي او سامانونه چې د مایع سري د جوړولو لپاره پکار یږي عبارت دي له پلاستیکي خالي بیرل، بایو اوبه، د څارویو سره، وچ یا شنه واښه او د پټي ورځ په خوله کې د یو ډنډ جوړول دي.

د بایو اوبو یا مایع سري د جوړولو تګلارې: په پیل کې ۳۰ لیتره اوبه په یو پلاستیکي خالي بیرل کې اچوو، بیا له ۲ – ۳ لیتره

بایو اوبه یا فرمنتیر ورباندې اضافه کوو او بیا یې ګډوو او یو کیلوګرام ګوره پکې اچوو او ښه یې حلوو. د بیرل خوله د پلاستیک پواسطه په ډاډمن ډول کلک تړو او بیا یې د لمر لاندې د یوې اونۍ لپاره په عادي ډول ږدو. نو په دې ډول هغه اصلي ماده چې له بایو اوبو یا فرمنتیر څخه عبارت دی، لاسته راځي.

د مایع سري یا بایو اوبو یا فرمنتیر د کارولو تګلاره: د پټي په پورتنۍ برخه یا د ورځ په خوله کې د ۲ متره اوږدوالي او ۲ متره سور او یو متر ژوروالي یوه ګنده وباسئ، د ګنډې داخل د یو ډبل پلاستیک پواسطه وپوښئ. د ګنډې په بیخ کې د ۱۰ سانتي مترو په ډبل والي د څارویو سره هواره کړئ بیا چمتو شوې مایع ورباندې واچوئ، بیا ګنده له اوبو څخه پکه کړئ او د

کورني بڼونه

۱ انځور: په گلدانیو او د کرلو په بکسونو یې پیل کړئ

آغاز باغچه های خانگی بزرگ با بیشترین محصول

۳ انځور. د ودانیو، ونو، کټارو او دیوالونو له سیوري څخه لیرې د سبو د کرلو لپاره د ځای ټاکل اړین دي. لکه چې په انځور کې یې گورئ ددې حویلی د کرلو د بستر د جوړولو لپاره ځمکه یوه یا قوله به او نرمه شوې ده. د اوبو سرچینې ته نږدې د باغ جوړولو د ځای غوره کول اود حویلی له دیوالو په کافي کچه لیرې د ځای ټاکل اړین دي ترڅو د مازدیگر له سیوري خلاص وي.

اوبه: شنه سابه هغه مهال ښه وده کوي چې په هرو څو ورځو کې اوبه شي، نو ځکه د اوبو سرچینې ته نږدې د بڼ جوړول پکار دي (۳ انځور). د اوبه کولو ځینې لارې د لاس پواسطه اوبه کول او یا د څاڅکو په څیر اوبه کول دي.

خاور: که شونى وي د کرلو بستر په هواره ځای کې وټاکئ چې ښه زهکشي شوې وي (د باران اوبه پکې و نه دریږي.) که ځمکه خوړ وي او خاوره له تخریب سره مخ وي د کرلو لپاره د کانټور یا تراس له سیسټم څخه کار واخلئ.

د خاورې چمتو کول: د کلکې خاورې د نرمولو لپاره کیدای شي یو یوم یا مینې په کار وي (۳ انځور). که خاوره کلې وي نو یو څه ریگ ورسره گډ کړئ چې له نم ایستلو لپاره مرسته وکړي او د کمپوسټ جوړولو لپاره د خپل بڼ د تازه سبو هغه برخې وکاروئ چې نه خوړل کیږي. د کمپوسټ جوړول آسان دی چې له کمپوسټ سره ستاسې د خاورې گټور مواد زیاتیږي او جوړښت یې ښه کیږي.

کولی شي یو لوی بڼ له ډیرو محصولاتو سره

جوړ کړي. (۲ انځور)

لومړی یې د هغو نباتاتو په کرلو پیل کړئ چې تاسې او ستاسې کورنۍ یې خوښوي: د خپلې کورنۍ سره په دې بحث وکړئ چې ستاسې د کورنۍ د راتلونکي خوړو لپاره څه وکړئ. کله چې ددې پروگرام په پلان جوړولو کې ستاسې د کورنۍ ټول غړي شامل وي، هغوی خپل ځان لا زیات په کرلو، خیشاوې او محصول راټولولو کې مسوول بولي. تاسې یوه کتابچه راواخلئ او د ټولو نظریات ددوي د خوښې د سبو په هکله وپوښئ او ویې لیکئ.

څه باید وکړو؟

مهم محصولات عبارت دي له: رومي بانجان، مرچ، کچالو، گازرې، توربانجان، بېندۍ، گلېي، کرم، گندنه، پیاز، هوربه، نوش پیاز، کنډو، بادرنگ، خټکي او پالک. نو په آسانه کرنه یې پیل کړئ یعنې هغه سابه چې په آسانۍ کرل کیږي او ستاسې کورنۍ یې خوښوي. که ستاسې کورنۍ د سبو په کرلو کې لږه تجربه ولري، نو کولی شي په لوښو (گلدانیو او یاهر هغه شى کې چې کیدای شي د سبو د کرلو لپاره ورڅخه کار واخلئ.) کې په کرلو یې پیل کړئ، د بیلگې په توگه د څو نباتاتو کرل په گلدانیو کې. په گلدانیو کې کرل ډیر غوره دي ځکه چې لږدول یې آسانه او د ځای د ټاکلو لپاره هروخت هغه لږدولی شو ترڅو د بڼ لپاره یو ښه ځای ومومو. له دې کړنو سره بڼ لرونکي ښې تجربې ترلاسه کوي او بیا کولی شي چې یوه لویه ځمکه او د سبو ډیر ډولونه وکړي. (د ښو تخمونو ترلاسه کول د بریالیتوب لپاره اړین دي)

کله چې تاسې د کور د بڼ په جوړولو پیل کوئ، څه ته اړتیا لرئ؟

لمر: هغه سابه چې لمر خوښوي، په ورځ کې کم تر کمه ۶ ساعته د لمر وړانگو ته اړتیا لري تر څو ښه وده وکړي. (۸ – ۱۰ ساعته د لمر وړانگې هم ښې دي.) د سبو د کرلو لپاره دې داسې ځای وټاکل شي چې د ودانۍ، ونو، کټارو او دیوالونو له سیوري څخه لیرې وى (۳ انځور). همدارنگه سابه دې د لوړو نباتاتو جنوب لور ته وکرل شي. د ودانیو او نورو دیوالونو شمال لور ته د ونو له کرلو ډډه وکړئ. د شونتیا په مهال خپل بڼ له ودانۍ څخه لیرې جوړ کړئ. د ونو او ودانیو جنوب لور ته د بڼ جوړول د سیوري ستونزه نلري او کیدای شي ودانۍ ته نږدې جوړ شي. مخ په جنوب لمنې تر نورو تودې وي او ډیر لږ د یخ وهنې له ستونزې سره مخ کیږي.

کورني بڼونه څه او ولې مهم دي؟

کورني بڼونه هغه واره بڼونه دي چې کور ته نږدې وي او د میوو او تازه سبو د تولید لپاره یوه ارزانه سرچینه بلله کیږي. دا بڼونه د کورنیو د خوړو د ښه والي، د خوړو د تنوع او د خوړو د مصونیت لامل کیدای شي. د کور بڼونه د کورنۍ د ښځینه غړو او ماشومانو لخوا اداره کیږي. د پسرلي په موسم کې کله چې تاسې د بزگرانو سیمه ایزو مارکیټونو ته ځئ تر څو تاسې هلته رنکارنگ سابه رانیسئ، ولې دې ته پام نه کوئ چې تاسې دا سابه په خپله په خپلو کورنیو بڼونو کې وکړئ. نو فکر وکړئ او خپله دا کار ترسره کړئ.

کورنۍ بڼ داسې ځای دی چې تاسې هلته په آسانۍ سره ډول ډول سابه او نور بوټي کرلی شئ او بیا یې له راټولولو ورسته په خپلو پخلنځیونو کې کارولی شئ. دا چې تاسې دا سابه په لوښو یا لویو گلدانیو یا د کرلو په بکسونو (Growing Box) او یا په خپله حویلی کې کړئ مهم ندی، مهمه دا ده چې تاسې دا اختیار ترلاسه کوئ چې پخپله خوښه د خپلو کرل شوو نباتاتو پانې او ځانگې را ټولئ او بیا یې د خپلو کورنیو د تازه خوړو په ترکیب کې ځایوئ او خوړئ.

هغه موضوعات چې باید د کورنیو بڼونو د جوړولو لپاره په پام کې ونیسئ:

اصلي تمرکز: ځینې کورنۍ کیدای شي د کورنیو بڼونو لرل د لا زیاتو تجارتي محصولاتو (لکه کچالو) ته د لاسرسۍ فرصت وگني. مگر بیا هم دا مهم دی چې د لازیاتو محصولاتو پر تولید او کارولو ټینگار وشي. د ډیرو محصولاتو کرل کولی شي د ډیر تولید او د بیماریو او آفتونو د کمولو لپاره ستاسې کړنې تقویت کړي.

کوچنی پیل: د کورني بڼ د جوړولو لپاره تر ټولو ښه دا ده چې لومړی یوه وړه باغچه جوړه او بیا یې په کرار کرار لویه کړئ. د کورنیو باغچو د جوړولو لپاره ښه پیل په گلدانونو او د کرلو په بکسونو کې کرنه ده (۱ انځور). په پام کې ونیسئ چې د بڼ د جوړولو لپاره ښه ځای هغه دی چې په ورځ کې کم ترکمه ۶ ساعته د لمر وړانگې ولري او د اوبو یوه مناسبه سرچینه ولري په ځانگړي توگه کله چې کورنۍ د سبو په روزلو کې کمه تجربه ولري. د لوښو او گلدانیو د کارولو یو ښه والی دا دی چې په آسانۍ سره یې هر چیرې لږدولی شو تر څو د کورنۍ باغچې لپاره یو ښه ځای ومومو. کله چې بڼ روزونکي په خپل ځان ډاډه شي، بیا هغوی

څرنگه کولی شو یو وړوکی تجارت پیل کړو؟

مخکې له دې چې یو تجارت پیل کړو، باید د تجارت په تعریف باندې پوه شو څو موږ ته تجارت په ساده الفاظو کې روښانه شي.

د یو یا څو تنو په شریکه کار کولو او یا د یو خدمت په وړاندې کولو سره د گټې ترلاسه کولو ته تجارت وایي. یا هر قانوني عمل/ کاروبار چې د گټې د ترلاسه کولو لپاره ترسره کیږي، هغه ته تجارت وایي.

د تجارت د پیلولو لپاره مهم پړاونه:

۱. د تجارت غوره کول (څرنگه کولی شو یو تجارت وټاکو)

د تجارت غوره کول یو پېلنی او ډیر مهم پړاو دی، مخکې له دې چې یو تجارت پیل کړئ باید په دې پوه شئ چې کوم تجارت ډیره گټه لري، مگر ددې ترڅنګ چې تجارت باید ګټور وی، باید قانوني هم وي. هڅه وکړئ هغه تجارت چې تاسې یې په خپلو شته سرچینو پیلوئ، ستاسې له وړتیاوو سره هم سمون ولري او همداشان د خپلو محصولاتو او خدمتونو لپاره یو مارکیټ هم ولرئ. د تجارت د غوره کولو لپاره لاندې پړاونه په پام کې ونیسئ:

۱. د سرچینو ارزونه

دا د فزیکي، مالي، بشري او طبیعي ټولو سرچینو له څیړنې څخه عبارت دی چې له تاسې سره د تجارت لپاره مرسته کوي.

۳. د تجارتي نظریاتو د ترلاسه کولو لپاره مغزي طوفان

د تجارت د غوره کولو لپاره مغزي طوفان له هغې پروسې څخه عبارت دی چې په هغه کې ټولې ښکېلې خواوې سره یوځای کېښي او په هغه کې د تجارت مختلف نظریات یا د تجارت د مختلفو ډولونو په هکله مالومات شریکوي.

۲. د بازار یا مارکیټ څیړنه

د بازار یا مارکیټ څیړنه د تجارت په ټاکلو یا غوره کولو کې یوه ډیره مهمه پروسه ده. د مارکیټ دڅیړنې په پایله کې تاسې کولی شئ د موخې وړ بازارونه، پیروونکي او د هغو د غوښتنو ځانګړتیاوې وپېژنئ. د مارکیټ څیړنه ډیر مهم مالومات لکه: د مارکیټ پېژندنه، د مارکیټ اړتیاوې او په مارکیټ کې رقابت تاسې ته څرګندوي.

۲. د لګښتونو څیړنه:

مخکې له دې چې پر یو تجارت پانګونه وکړئ، تاسې باید د لګښتونو څیړنه هم ترسره کړئ. په دې پروسه کې باید تاسې ټول اټکل شوي لګښتونه له ټولو اټکل شویو عوایدو څخه منفي کړئ. له دې سره به تاسې ته دا په ډاګه شي چې په ټاکل شوي تجارت باندې پانګونه وکړئ که نه. تاسې باید خپل ټول لومړني او ورځني لګښتونه په یوه خوا کې ولیکئ او دا ټول لګښتونه له اټکل شوي گټې او عوایدو څخه منفي کړئ.

۳. بازارموندنه:

کله مو چې تجارت غوره او لګښتونه مو و څیړل تاسې کولی شئ خپل تجارت په عملي ډول پیل کړئ. مګر د گټې د ترلاسه کولو لپاره دا مهمه ده ترڅو د خپلو محصولاتو لپاره بازار موندنه وکړئ، نو ښه ده په دې پوه شو چې بازار موندنه څه ده؟

ممپلي يوکلن ليگيومي نبات دی چې د Peanut يا د ځمکني بادامو په نوم هم ياديږي ځکه چې دځمکې لاندې ميوه کوي.

ممپلي دغذايي موادو د لرلو له کبله ډير غني دی نو له همدې کبله داسې يونبات دی چې د تيلو د ايستلو له کبله د ارزښت وړدی ځکه دهرډول زهري موادو او کلسترولو څخه پاک دی او له بله پلوه دوچو ميوو په توگه هم کارول کيږي.

د ممپليواقتصادي اوخوراکي ارزښت

ممپلي دکرنې تجارت اوصنعت له پلوه زيات اهميت لري نوځکه يې ورځ په ورځ د کرنيزو نباتاتو ترڅنګ د کښت ساحه پراخيږي چې د لاندې گټو لرونکي دی:

۱- د ممپليو تيل له هرډول زهري موادو څخه پاک دي چې د زړه ناروغيو لرونکو خلکو په خوروکي د ځانگړي ارزښت لرونکی دی. په اوسني وخت کې له ممپليو څخه د NX-۱۰ په نامه درمل لاس ته راځي چې د حساسيت د له منځه وړلو لپاره کارول کيږي.

۲- داني يې هم په اومه اوهم په وريته ډول خوړل کيږي.

۳- د بادام پر ځای په خوراکي توکو اوچاکليټونو کې کارول کيږي.

۴- واشه يې د څارويو لپاره ښه خوندور اوگټور خواره دي.

۵- ريښې يې د نودولونو Noduls لرونکي دي چې په زياته اندازه نايټروجن له ازادې هواڅخه اخلي او د بکټرياوو په مرسته يې په خاوره کې نصبوي.

دممپليوپه تخم کې ۲۴٪ غوړ، ۲۲٪ پروټين، ۱۳٪ گاربو هايډريت اولس سلنه اوبه شتون لري او په همدې توگه په صنعت کې هم ورڅخه گټه اخيستل کيږي. له بوټن ممپليو څخه 226 kg کيلو گرامه غوړي لاس ته راځي او همدارنگه د هغو ناروغانو لپاره چې د زړه تکليف لري، گټور دي.

د ممپليونباتي ځانگړتياوې

يوکلن ليگيومي (پلي توليدونکی) نبات دی چې علمي نوم يې Arachis hypogaea ، کورنی نوم يی Leguminaceae او د Papilionaceae په سب فايلم پورې اړه لري چه معمولي کرنيز ډول يې د Hypogea ډول دی. دوه نور کرنيز ډولونه يی عبارت دي له : Erectoranchy او Porstratspreding څخه چه په کرنه کې زيات رواج لري.

د ممپلي پاڼه ويښته ډوله جوړښتونه لري اودلندو بندونو لرونکي وي. او د ساقې د لاندينيو برخو په شاوخوا کې گل توليدوي. دممپلي بوټي دځمکې پرمخ نيغه نموکوي چه د ۲۵-۷۵ سانتي متره پورې جگوالي لري. په څوکو او ځنگونو کې يې گلان توليديږي چه زير او زيرنارنجي رنگ لري، گلان يی د سهار لخوا خلاصيږي او خپل سري ګرده شپندنه (Self pollination) لري.

د ممپلي ميوه کلک ديوال لري چې په يوه پوښ يا پلي کې له دوو څخه تردريو پورې تخمونه شتون لري چې د يوې نازکې نصواري رنگه پردې په وسيله پوښلی وي او د ريښو سيستم يې Top root يا نيغه وده کوي چې نږدې ۱۰ سانتي مترو پورې په ځمکه کې نفوذ کوي او د ځمکې لاندې رطوبت تعقيبوي او له هغه

څخه گټه اخلي.

د ممپليو ډولونه

ممپلي ډير ډولونه لري چې څلور ډوله يې ډير محبوبيت لري چې هسپانيايي، رونده، ويرجنيا او والسينا دي ، برسيره پردې قرمزي او سپين تنسي ډولونه يې هم د اهميت وړ دي چې خاص او ځانگړي ډولونه يې د تيلو د کچې، د ممپلي د غټوالي او د ظاهري ښي د توپير له مخې سره بيل شويدي.

د ممپليو د کرلو لارې چارې د ممپليو لپاره وړ خاوره ښکلنه لوم او رسوبي لوم او يا لوم خاوره چې ښه نرمه او زهکشې شوې او دعضوي موادو لرونکې وي، گټوره ده.

ممپلي د يوه گرم موسم فصل دی، اوږدې او گرمې ورځې خوښوي، د ممپلي د تيغ وهلو لپاره د خاورې د تودوخي مناسبه درجه ۸-۱۰ سانتي گريده ده او د ځمکې پرمخ د تيغ د راښکاره کيدو سره د تودوخي وړ درجه ۱۲-۱۸ سانتي گريده ده. ممپلي په څنځی خارو کې ښه حاصل ورکوي مګر هغه خاورې چې پي ايچ يې له ۶,۵ - ۷,۵ پورې وي، هم زغملی شي.

ممپلي بايد پداسې وخت کې وکرل شي چې په مناسبه کچه باران شتون ولري او دکرلو سم وخت يې د کب له نيمايي څخه د وري ترنيمايي پورې دی.

د ممپلي د تخم اندازه د تخم په ښه او د کرلو په طريقې پورې اړه لري د نيغ وده کوونکو ممپليو لپاره په يوه هکتار ځمکه کې د ۷۰-۷۵ کيلو گرامه او د غزيدونکو ډولونو لپاره 60-65kg ښودل شوی دی.

دممپليوتخمونه مخکې له کرلوڅخه دځينو فنگسي وژونکو لکه (captan) او (vitavix)

دوه گرامه ديوه کيلوگرام تخم سره معامله کيږي او د درملو کارول د اگتې لري.

۱- تخم ژر نه خرابيږي.

۲- تخمونه له چينجيوڅخه ساتي.

۳- حاصلات لوړيږي.

دکرلو لارې: ممپلي بايد په پاشان شکل ونه کرل شي ځکه چې له يوې خوا د بوټو شمير په مناسبو و اټنونو کې نه وي اوله بلې خوا د هرزه بوټو مخنيوی سخت او ستونزمن کوي نوغوره ده چې محصول د قطارپه بڼه وکرل شي چې د قطارونو تر منځ فاصله ۲۴-۱۸ انچ او د بو ټوتر منځ واټن ۹- ۴ انچ دی اوهغه ممپلي چې د ځمکې پر مخ خپریدونکی خاصيت لري د قطارونو ترمنځ واټن يې ۲۴- ۱۸ انچ او د بوټو تر منځ واټن يې ۱۲-۹ انچ دی.

د ممپليو لپاره د سړي د کارولو لارې چارې: څرنگه چې ممپلي د ليگيومي نباتاتو له ډلې څخه دي او په خاوره کې د رايږوييوم بکټرياوو په وسيله چې د ريښو په غدو کې ژوند لري، نصبوي. ممپلي

۴. د تجارتي اسنادو ثبت

د تجارتي اسنادو ثبت د تجارت د ټولو لگښتونو او عوایدو له ثبت څخه عبارت دی چې باید په یو ځانگړي ډول ترسره شي. د اسنادو ثبتول د تجارت

د پایښت او د دوام یو ترټولو مهمو کړنو څخه دی. تاسې باید د تجارت ټولې ورځنۍ معاملي د معاملاتو د ثبت په کتاب کې ولیکئ او یا یې په کمپیوتر کې ډیزاین کړئ.

د پڼ موسسه په پام کې لري ترڅو د تجارت دزده کړې ټول مواد چمتو کړي تر څو د کرهني لیسې او انسټیټوتونه وکولی شي د تجارت د زدکړې وړتیاوې ترلاسه او په راتلونکي کې یو وړوکی تجارت پیل کړي ترڅو له دې لارې وکولی شي د ځان لپاره بوختیا او د عوایدو سرچینه جوړه کړي. هیله ده چې دا مطلب تاسې ته ګټور پریوزي.

د نموبې فصل په موده کې په یوه هکتار ځمکه کې نیږدې 40kg نایټروجن جمع کوي چې یوه برخه یې په همدې فصل کې په مصرف رسیږي اوپاتې بل فصل ته پاتې کیږي نوځکه ډیرو نایټروجني سرو ته اړتیا نه لري. 2kg نایټروجن او 60kg کچ په یوه هکتار ځمکه کې اړین بریښي خو ډیر وختونه فاسفورسي او پوتاشیمي سړي هم کارول کیږي.

د ممپليو څړوبول

ممپلي تر ډیرې اندازې پورې د وچوبي سره مقاومت کولای شي خود گل او پليود نیولوپه وخت کې اوبو ته اړتیلاري د پخیدلو څخه د ۲۰- ۲۵ ورځې مخکې څړوبول بنديږي ځکه چې پاخه شوي تخمونه دوهم ځل تیغ وهي. ممپليو ته د ودې په ورستیو مرحلوکې د ۲- ۳ څلو پورې اوبه ورکول کیږي.

د ممپليو د حاصل راټولول

د ممپليو د پخوالي نښې معمولاً د ممپلي په رنگ، سختوالي اوځیگوالي سره تړاو لري.

۱- دممپلي سختوالی باید د گوتو پواسطه وکتل شي که چیرې له ۷۰- ۸۰ ٪ رسیدلي وي نو پاخه بلل کیږي.

۲- کوم وخت چې ممپلي د اوبو په وسیله و اینخل شي نو سپینوالی یې باید ۷۰ ٪ ته ورسیږي

۳- دممپلي د داني کلابي رنگ باید له ۷۰٪ څخه کم شوی وي.

ددې لپاره چې دممپلي پخی داني په مساوي توگه لاس ته راوړو نو باید د ممپليو پانو او څانگو ته پاملرنه وشي او بیا له هغه څخه را ټول او زیرمه شي یعنې دا چې لومړی باید ممپلي له بوټوسره را وباسو او بیایي لمر ته سرچپه واچوو چې د ممپلي لاندينی برخي لمرته اوپاسنی برخي یې دځمکې خواته وي له ۵- ۱۰ ورځې لمر ورکولوورسته پلي ور څخه څنډل کیږي اوراټولیري وروسته په بوريو کې اچول کیږي اوزیرمه کیږي. د مورکانو د مخنيوي لپاره د زنگ فاسفیټ محلول جوړول او کارول اړین دی.

ترتیب کوونکی: د تنیو د زراعت مسلکي لیسې استادشاه یونس

د چرگورو د روزني لارښود

د چرگورو پالنه:

په لومړۍ ورځې بايد چرگورو ته خورې اوبه ورکړل شي، په داسې ډول چې په يو ليتر اوبو کې دې ۱۰۰ گرامه بوره واچوله شي ترڅو اوبه ښې خورې شي او بيا دې د اوبو څښلو په لوبني کې واچول شي. په دې مهال کې د وړو چرگورو د اوبو څښلو له لوبني څخه کار واخيستل شي. په هر لوبني کې دې دوه ليتره اوبه واچول شي او نوموړي اوبه دې د ۱۲ ساعتونو لپاره چرگورو ته کښيښودل شي. وروسته له ۱۲ ساعتونو څخه دې د اوبو لوبني پاک و اينخل شي او په تازه اوبو کې دې اړينه دوا واچوله شي او چرگورو ته دې کښيښودل شي او دا لړۍ دې تر ۵ ورځو پورې دوام وکړي.(اړينه انټي بيوتيک دوا يوه سي سي په يو ليتر کې او يو سي سي ويټامين په ۳ ليتره اوبو کې اودواړه په يو وخت کې هم ورکول کيږي.)

سالون ته د چرگورو د داخلیدو په لومړي ساعت کې ليدل شوي دي، لکه چې پورته وويل شول، ۲ – ۳ ساعته د خوړو اوبو د ورکولو لپاره په پام نيول شوی او بيا دې د میده شويو جوارو پواسطه تغذيه شي. میده جوار دې د چرگورو تر پښو لاندې د کاغذ پرمخ واچول شي او په دوهمه ورځ دې ترکيب شوې خواړه پيل شي.

په لومړۍ اونۍ کې دې چرگورو ته په هرو ۲۴ ساعتونو کې له ۵ تر ۶ څلو پورې خواړه ورکړل شي، ځکه چې د خوړو ورکولو په مهال هم د چرگورو کتنه تر سره کيږي او هم د لږ، لږ داني

سويا بين يا سويا Soybean

سويا بين داسې يو نيات دی چې له پخوا (۲۸۰۰ مخکي له ميلاده) په چين کې کرله کيده او هلته له مقدسو نباتاتو څخه گڼل کيده او له ۱۹۰۰ کاله را پدېخوا د غوړو دانو تر سرليک لاندې کارول کيږي. د ځينې خاصو ځانگړتياوو د لرلو له امله ډير ژر د اتو غوړو دانو په کتار کې يې په نړيوال بازار کې ځای وموند چې غوړې داني عبارت دي له: سويابين،

پښه، ممپلي، لمرگلۍ، شرشم، زغر، کوپړه او زيتون څخه چې په ټوله کې د نړۍ ۹۷ سلنه غوړي ورڅخه تر لاسه کيږي.

د نړۍ په ځينې ملکونو کې سويابين د غوړيو د توليد، د پروتين او د څارويو د خوړو د توليد لپاره کري او د نړۍ ۳۵ سلنه غوړي د سويابين څخه لاسته راځي. دسويابين علمي نوم Glycinmax (L) merrill) دی. دا دپيلويد نبات دی ځاني کرده شيندنه لري، يو کلن، دوه مشيمه او د نخودو (Fabacae) له کورنۍ څخه دی. دانبات مستقيمه ريښه لري چې جانبي پراختيا يې زياته ده او يو لمر خوبوونکۍ نبات دی چې د لمر وړانگي يې د سريع ودې لامل کيږي او دلمر کمې وړانگي د نبات د کمزورۍ او د حاصل د کميدو لامل کيږي، د سويابينو د شنه کيدو لپاره ترټولو کم حرارت د سانتي گريډ ۱۰ درجې دی، منفي ۲ درجې حرارت ورته وژونکۍ او له ۳۶ سانتي گريډ څخه لوړ حرارت ددې نبات لپاره وړ نه دی او د ودې د کميدو، د داني او د غوړو پر کيفيت يې بد اثر اچوي. ددې نبات د ښې ودې او ښه حاصل ورکولو لپاره له ۲۲ څخه تر ۲۵ سانتي گريډ درجې تودوخې ته اړتيا شته. د سويابين د ښه حاصل ورکولو لپاره د خاورې پى اچ ۵.۷ ټاکل شوی دی.څرنگه چې سويا بين پخپله د ليگيومونو له کورنۍ څخه دی او په خاوره کې نايټروجن نصبوي مگر د ځمکې د چمتو کولو په مهال بايد ۲۰ – ۲۵ کيلو گرامه نايټروجن سره په يو هکتار ځمکه کې وکاروله شي.

ددې نبات د ښه توليد لپاره د ليکو ترمنځ واټن د خاورې د جوړښت سره سم کم ترکمه ۴۵ او زيات حد يې ۶۰ سانتي متره دی او ممکنه ده ځينې کسان د پولې دواړو خواوو ته سويا وکړي په دې مهال بايد د دواړو جويو ترمنځ واټن ۱ متر وي. سويابين د غوړيو د مقدار له مخې او د هغې د غذايي اهميت له امله له درې کلونو را پدې خوا د فارياب د کرنې او وترنرۍ په انستيتوت کې د جويو په ډول کرل شوي دي او د قناعت وړ حاصل يې هم ترلاسه کړی. په ۱۳۹۴ کال کې هم ۲۸۰ مربع متره ځمکه کې همدا نبات کرل شوی دی او د تير کال د تر لاسه شوی محصول د فارياب ولايت د پوهنې د رياست د استازو او د اړمن انسان (پن) موسسې د کرنيزو ښوونو د ټيم په وړاندې د دې انستيتوت د استادانو او ۱۴ ټولگيو د زده کوونکو پواسطه په عملي ډول پروسس ترسره شو او زه د يو محصل په توگه له دې کار څخه د خوښۍ او رضايت څرگندونه کوم چې په انستيتوت کې دننه د نظري زدکړو تر څنگ ډيرگټور عملي کارونه د کرهني او وترنرۍ په برخو کې ترسره شوي چې موږ محصيلن له دې عملي کارونو څخه په زړه پورې وړتياوې ترلاسه کړي او په دې واسطه له هغو استادانو څخه مننه کوو چې له موږ سره يې د عملي کارونو په ترسره کولو کې مرسته کړې ده.

چمتو کونکي: سويتا د فارياب ولايت د کرنې او وترنرۍ انستيتوت د ۱۴ ټولگي محصله

کيږي چې يو لوبنی د ۱۲ – ۱۵ چرگورو لپاره په پام کې نيول کيږي. بيا له ۲۵ ورځو څخه وروسته وړې ځوړندې دانه خورې را ټوليزي او غټې ځوړندې دانه خورې(د هرو ۱۰ چرگورو لپاره يو لوبنی) کارول کيږي او په دې مهال کې دې د اوبو لپاره هم له ځوړندو اوبه خوړو څخه کار واخيستل شي. د هرو ۶۰ چرگورو لپاره دې يوه اوبه خوره په پام کې ونيول شي. هغه دانه خورې او اوبه خورې چې بدليري، هغه دې د دوا پواسطه پاکې شي او د بلې دورې کارولو لپاره دې چمتو کښيښودل شي.

د چرگورو د کوټې ځانگړتياوي

د چرگورو کوټه دې بايد دروازه، کرکۍ او هواکښ ولري او نم او رطوبت دې و نه لري. په کار دی چې د چرگورو کوټه وچه وي او د شپې له مخې دې رڼايي هم ولري. د چرگورو کوټه په هره وسيله (گروپ، چراغ يا گازي چراغ) چې کيدای شي بايد

رڼا و ساتله شي.

په لومړۍ مرحله يعنې تر درې ورځنۍ پورې کولی شو په يو مربع متر کې له ۵۰ – ۶۰ چرگوري وساتو.

د غوښينو چرگورو د روزلو لپاره چې له ۴۵ څخه تر ۵۰ ورځو دوام کوي، په يو مربع متر کې ۱۰ – ۱۲ چروگوري ساتلی شو، د هگيو چرگوري په يو مربع متر کې ۵ – ۷ چرگوري ساتلی شو. د ژمي په سړو کې چې زموږ د چرگورو شمير هم کم وي او د چرگانو د روزنې سالون مو هم لوی وي، کولی شو د سالون يوه برخه د يو پلاستيک پواسطه بيله کړو تر څو وکولی شو د خپلو لږو چرگورو لپاره لږه سيمه بيله او توده بې وساتو.

د چرگورو د کوټې پر ځمکه دې د ۲ سانتي مترو په اندازه د اړې بوره يا د شولو پک واچول شي. او بيا دې د هغې پر سر د چرگورو د کوټې ځانگړی کاغذ هوار کړی شي.

د چرگورو سالون دې د ۲ جدول مطابق گرم کړی شي. د تودوخې د مالومولو لپاره دې ترماميتر د کوټې له غولي څخه ۵ سانتي متره لوړ نصب کړی شي.

لومړۍ اونۍ	د سانتي گريډ ۳۴ درجه
دوهمه اونۍ	د سانتي گريډ ۳۲ درجه
دريمه اونۍ	د سانتي گريډ ۳۰ درجه
څلورمه اونۍ	د سانتي گريډ ۲۸ درجه
پنځمه اونۍ	د سانتي گريډ ۲۵ درجه

۱- د هگيو د چرگورو لپاره د واکسين د تطبيق لارښود جدول

گڼه	د چرگورو د عمر مطابق د واکسين ورکولو وخت	واکسين	د واکسين کولو لارې
۱	۷ ورځنۍ	NDV-B1	په سترگه کې دې ځاڅکۍ واچول شي
۲	۱۰ ورځنۍ	IBDV-D78	په سترگه کې او يا د څښلو په اوبو کې دې حل شي
۳	۱۸ ورځنۍ	IBDV-78	په سترگه کې او يا د څښلو په اوبو کې دې حل شي
۴	۲۵ ورځنۍ	IBDV-D78	د څښلو په اوبو کې دې حل شي
۵	۳۲ ورځنۍ	ND-Lasota-IB	د څښلو په اوبو کې دې حل شي
۶	۴۲ ورځنۍ	FPV	خال کوبی (واکسين فولی پاکس)
۷	۳ مياشتنۍ	NDV	د څښلو په اوبو کې دې حل شي
۸	۵ مياشتنۍ	ND+IB	د څښلو په اوبو کې دې حل شي

جدول (۲)

وروسته له ۵ مياشتنۍ دوام لري ... په هرو دوو مياشتو کې يو ځل د NB+IB واکسين ترسره شي.

د غوښيونو چرگورو لپاره د واکسين د تطبيق لارښود جدول

گڼه	د چرگورو د عمر مطابق د واکسين ورکولو وخت	د واکسين نوم	د واکسين د تطبيق ډول
۱	۵ ورځنۍ	ND-1B	په سترگه کې دې ځاڅکۍ واچول شي
۲	۱۰ ورځنۍ	گامبرو	د څښلو په اوبو کې دې حل شي
۳	۱۵ ورځنۍ	هايدرو + جينتا	زرقی
۴	۲۰ ورځنۍ	گامبرو	د څښلو په اوبو کې دې حل شي
۵	۲۴ ورځنۍ	NDV+Lasota	د څښلو په اوبو او شيدو کې دې حل او ورکړل شي
۶	۳۲ ورځنۍ	اندى کلون	د څښلو په اوبو کې دې حل شي

جدول (۳)

IBD-Infectious Bursal Disease- بورسال آنتانی بيماري

ILT-Infectious Laryngotracheitis-د مری او حنجري انتانی پړسوب

END-Exotic Newcastle Disease-د اکروتيک نيو کاسټل بيماري

ND-Newcastle Disease –د نيو کاسټل بيماري

IBDV-Infection Branchiatis Disease Vaccine –د برانشيت آنتانی بيماري

+ Infection Brachiates ND+IB-Newcastle Disease د نيوکاسټل+برانشيت انتانی بيماري

FPV-Fowl Cholera (Pasteurella multocida) Vaccine د چرگانو کولرا -

رومي بانجان: يا Tomato

رومي بانجان د سبزيو له جملې څخه يوه داسې سبزي دی چي د ډيرو ویتامينونو او منرالونو د لرلو له امله د ميوو په کتار کې او د خوراكي توکو په لومړۍ درجه کې راځي د (A . B. C .) ویتامينونو او اوسپنې او نورو معدني مالگو ښه سرچينه گڼل کيږي، په پاخه او وچ شوي ډول هم کار اخيستل کيږي. رومي بانجان ۹۴ ٪ اوبه لري. ۱۰۰ گرامه رومي بانجان ۲۳ کالوري انرژي، يوگرام پروتين، ۷ ملي گرامه کلسيم، ۲۲ ملي گرامه تيامين، ۰،۰۳ ريبو فلاوين او ۰،۸ ملي گرامه نياسين لري.

تاريخچه:

د رومي بانجانو اصلي ځای د جنوبي امريکې د پرو هيواد دی چي په ۱۵۵۴ زيږدیز کال کې له پيرو څخه اروپا او بيا نورو هيوادونو کې خپور او وکارول شو. د رومي بانجانو علمي نوم Lycopersicones sulentum دی، په Solanaceae کورني پورې اړه لري او د يوکلن نبات په بڼه کرل کيږي.

بوتانيکي ځانگړتياوي:

رومي بانجان تودوخه خوښوي او د تخم د شنه کيدو لپاره ۲۰ – ۲۵ سانتي گريډ درجه تودوخه تر ټولو غوره ده او د سانتي گريډ په ۱۱ درجو کې هم په شنه کيدو پيل کوي. دښې ودې لپاره يې په پټي کې له ۲۲ تر ۲۴ درجو او په شنو خونو کې له ۲۴ تر ۳۱ درجو تودوخه غوره دی، له ۱۰ درجو کمه او له ۳۰ درجو لوړه تودوخه يې وده ځنډوي.

د سړې ورکول

د رومي بانجانو وده په خاورې او پکې شته غذايي موادو پورې اړه لري چې په دې برخه کې نايټروجن لرونکي او پوتاشيم لرونکي سړې ډير اهميت لري او د رومي بانجانو په هر هکتار کرونده کې له ۲۰ څخه تر ۳۰ ټټو حيواني سره ۴-۶ ټنه په هر جريب کې له کيمياوي سړې سره په مخلوط ډول د مني په موسم په يوه کولو کې له ۲۲ سانتي مترو په ژوروالي کارول کيږي.

نيالي کول

د رومي بانجانو نيالي د پسرلي په پيل کې له شنې خونې څخه د کرلو بستر ته ليردول کيږي او د کټارونو تر منځ ۷۰ سانتي متره او د نبات ترمنځ ۴۰ سانتي متره واټن کې کرل کيږي.

اوبه کول

ددې لپاره چې رومي بانجان ښه وده وکړي د نياليو له کرلو

څخه مخکي ځمکه اوبه کيږي او بيا وروسته له اړتيا سره سم اوبه کيږي. په افغانستان کې دا نبات په ټوليز ډول له ۱۴ څخه تر ۱۶ ځلې پورې اوبه کيږي.

د حاصل راټولول

د رومي بانجانو د حاصل راټولونه د لاس او ماشين پواسطه ترسره کيږي او داسې ورايتی ټاکل کيږي چې ښوی پوستکی ولري او له بوټي څخه په آسانی جلا شي او يو ډول جسامت ولري او په اسانی ونه چوي. په افغانستان کې يې حاصل په يو جريب کې ۵۰۰-۱۲۰۰ کيلو گرامه او که يې ښه پالنه وشي، په جريب کې تر ۱۶۰۰ کيلو گرامه پورې حاصل ورکوي.

د رومي بانجانو ساتنه

رومي بانجان د تودوخي په ۵،۰ درجو کې تر ۳ اونيو پورې ساتل کيږي او په کيفيت کې يې بدلون نه راځي نو ځکه هغه رومي بانجان چې نازک پوستکی ولري، ليرې واټنونو ته يې ليردول اقتصادي نه بلل کيږي له دې امله دادول ورايتی پروسس او په قوطيو کې يې بندوي.

د رومي بانجانو عمر د تودوخي په مختلفو درجو کې

د تودوخي درجه	د ساتل کيدلو وخت
د سانتي گريډ ۱۰ درجې	يوه اونۍ
د سانتي گريډ ۲۰ درجې	درې تر څلورو ورځو
د سانتي گريډ ۴۰ درجې	تقريباً يوه ورځ

ډير ژر

• **د باغدارۍ د بنسټيزو وړتياوو وروستنی ازموينه:** په پام کې دي له هغو زده کوونکو څخه چې د دوهم سمستر په پيل کې آزموينه اخيستل شوې، د دې سمستر په پای کې هم همدا ازموينه واخيستل شي. څرنگه چې د باغدارۍ د بنسټيزو وړتياوو په زدکړيزو موادو کې يې يادونه شوې، په دواړو آزموينو کې يو شان پوښتنې دي چې پايلې يې سره پرتله شي.

• **د زده کوونکو د کار د زده کړې په پروگرام کې د پن موسسې وکولی شول** دا دوره د کرهڼې په ۴ لیسو او انسټیټوتونو کې بشپړه کړه او په ۱۳ نور ښوونځیو کې به هم بشپړه کړي چې دا ۱۳ ښوونځي هم د هغو ۲۰ لیسو په ډله کې راځي کوم چې د کرهڼې د لیسو د کارکردگی د نظارت او ارزونې په پروگرام کې شامل دي.

• **پن د تجارت د بنسټيزو وړتياوو مطالب** په مالوماتي پاڼو او چارټونو کې چمتو کوي او د کرهڼې د لیسو او انسټیټوتونو په واک کې ورکوي او په پام کې لري تر څو د تجارت ددې بنسټیزو وړتیاوو د ترلاسه کولو لپاره ښوونکو ته تريننگ هم په لاره واچوي.

• **د نمونه لیسو اعلان** به د روان کال په پای کې تر سره شي. د کرهڼې د هغو ۲۰ ټاکل شویو لیسو او انسټیټوتونو له ډلې څخه چې د کارکردگی د نظارت او ارزونې معیارونه یې بشپړ کړي وي، ۵ دا به یې د نمونه ښوونځیو په توګه غوره شي.

د کرهڼې د لیسو او انسټیټوتونو خبرلیک

جرجير يا ترميره يا ROCKET

علمي نوم: ابريکا ستیوا Erica sativa
جرجير يا ترميره يو ژر شين کيدونکی او ژر وده کوونکی، مقاوم، نېغ جگیدونکی نبات دی چې د خردل په کورنۍ پورې اړه لري. هغه ځانگړی تند خوند چې د سлад د جوړولو لپاره په دې نبات کې شته او ډیر غوښتونکي لري، په بل هیڅ شي کې شتون نه لري.

دا گیاه چې په آسانی سره وده کوي، ښويي پانې، تیاره شین رنگ او جلا پانې لري. ځانگي یې پانې لري او اصلي ځانگي یې ویشته ډوله واړه تارونه هم لري او د پانو اصلي رگ یې سور بخون رنگ لري او تر ۶۰ سانتي مترو پورې لوړیدلی شي. جرجیر ژیر بخون سپین څلور پانیزه گلان لري چې بیا ورڅخه غوړې او نازکې داني یا تخم تولیدیږي.

جرجیر ښه کمپوست شوې سره، غني او مرطوبه خاوره او عضوي سره خوښوي. دا گیاه د ټول کال په اوږدو کې کرله کیږي، نو ځکه د دوبي په موسم کې د کروندې په سیوري لرونکي سیمه کې باید وکرله شي. په آزاده ځنگلي سیمه کې چې لمر ولري دژمي په سره هوا کې هم دا نبات زرغونیدلی شي.

کله چې دا نبات گلان وکړي او د تخم د تولید په حال کې وي، د پانې تریخوالی یې زیاتیږي. تاسې کولی شئ د نبات د گل لرونکو څانگو د غوڅولو پواسطه له نبات څخه د گټې اخیستنې موده یو څه زیاته کړئ مگر تاسې ته مشوره درکوله کیږي چې هر دوه میاشتي وروسته د جرجیر یو څه تخم وکړئ زاړه بوټي وکارئ تر څو تاسې د خپل خوراک لپاره د جرجیرو تازه پانې په دوامداره توگه په واک کې ولړئ. جرجیر په یوه لوی تشت کې هم کرلی شئ مگر باید په خپل وخت سره یې اوبه کړئ.

د جرجیر اصلي ځای مدیترانه یي سیمې دي او د رومیانو د اقتدار په مهال هم د سлад په جوړولو کې یو مهم نبات گڼل کیده. نن هم ځینې خلک دې نبات ته رومي جرجیر وايي.

د حاصل راټولونه او د استفادې وړ برخې یې:

د جرجیر پانې چې ښې غټې شوي وي، باید د کارولو لپاره په پرلپسې ډول غوڅي شي. گلان او د تخم پلي یې باید هغه مهال د خوراک لپاره غوڅ شي چې لا نازک او تنکي وي. تاسې کولی شئ چې گیاه پریږدئ څو تخم وکړي او له تخم څخه یې د خوړو د پخولو په مهال کار واخلئ.

آشپزي:

څرنگه چې پورته یادونه وشوه، جرجیر د سлад د نباتاتو د څانگو او پانو په لومړۍ درجه کې راځي. د جرجیر پانې ډیر قوی او ځانگړي تریخوالی او د خردل پشان خوند لري. پانې، گلان او تنکی پلي یې هم په مخلوط سлад کې کارول کیږي چې رنگ او خوند یې بدل کړي. ځواني پانې یې کمزوری او غټې پانې یې قوي بوی او خوند لري. جرجیر د برگرونو لپاره هم یو وړ سبزي گڼل کیږي. جرجیر له رومي بانجانو او موتزارالا Mozzarella یا د پارمسان Parmesan (دواړه د پنیر ډولونه دي) له میدگي سره یو په زړه پورې خوراک جوړوي. جرجیر د پالکو په څیر هم پخیریږي او د سبو په څیر خوړل کیږي. د جرجیر گلان له سره کړي کچالو او سوپ سره هم ښه خوند کوي چې د پخولو په پای کې وراضافه شي.

که د جرجیر پانې د زیتونو په غوړیو غوړ کړی او په چکني یا اچارو کې واچوی، ډیر ښایسته بوی او خوند به ومومي. د جرجیر د تخم تازه پلي و ټکوی او د دیگ له دارو او مالگې سره گډ کړئ او پر سټیک کباب یا کبانو یې وکاروی، یو نوی خوند به ترلاسه کړي. د جرجیر گلان د دلمې په پنیرو وراضافه کړئ او پر سبزیجاتو یې د دارو په ډول وشیندئ. د جرجیر تخم د خردل په ځای هم کارول کیدای شي

دارويي ځانگړتیاوې:

د ترخه شوي جرجیر پانې او ځانگې چې تُند خوند لري، د ډیرو ویتامینونو او معدني توکو په ځانگړي توگه د پتاشیم او سیلیکان څخه غني وي. تیاره شنی پانې یې په ورځنۍ خوړو کې د بدن د اوسپنې او کلوروفیل د پوره کولو لپاره کارول کیږي. په تیرو زمانو کې یې د نوموړو دانو تیل د جنسي غرابزو د تقويي لپاره کارول! د جرجیرو چای یو خفیف محرک او د توخي لپاره درمل گڼل کیږي. که تاسې په بیرني ډول د توخي یو طبیعي شربت ته اړتیا ولړئ، نو په لاندې ډول یې تیارولی شئ:

د توخي شربت:

د جرجیرو گل او پانې له څو کاجوغي شاتو سره گډ کړئ او ښه یې واغړئ او خمیره یې کړئ. بیا د اړتیا په مهال د چایو یوه کاشوغه وخوړئ. جوړه شوې دوا تر ۲۴ ساعتونو پورې کارولی شئ.

جرجیر ښه وژویئ او بیا یې د نیم گیلاس اوبو پواسطه تیر کړئ. که اړتیا وه بیا یې تکرار کړئ. د توخي د تسکین لپاره گټور تمامیږي.